

European Agency Statistics on Inclusive Education

Huvudsakliga iakttagelser och resultat (2014 / 2016)

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

EUROPEAN AGENCY STATISTICS ON INCLUSIVE EDUCATION

**Huvudsakliga iakttagelser och resultat
(2014 / 2016)**

European Agency for Special Needs and Inclusive Education

European Agency for Special Needs and Inclusive Education (European Agency) är en oberoende och självstyrande organisation. European Agency samfinansieras av utbildningsministerierna i European Agencys medlemsländer och av EU-kommissionen genom ett administrationsbidrag inom ramen för Europeiska unionens (EU) utbildningsprogram Erasmus+ (2014–2020).

Medfinansierat av
EU-programmet
Erasmus+

EU-kommissionens stöd till framtagandet av denna publikation innebär inte att kommissionen ställer sig bakom innehållet i den. Innehållet ger endast uttryck för författarnas åsikter och kommissionen kan inte hållas ansvarig för hur innehållet kan komma att användas.

Åsikterna som uttrycks av enskilda personer i detta dokument återspeglar inte nödvändigtvis European Agencys, dess medlemsländers eller kommissionens officiella åsikter.

Redaktörer: Amanda Watkins, Joacim Ramberg och András Lénárt

Utdrag från dokumentet får göras förutsatt att tydlig källhänvisning uppges. Hänvisning till denna rapport bör se ut som följer: European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2018. *European Agency Statistics on Inclusive Education: Huvudsakliga iakttagelser och resultat (2014 / 2016)*. (A. Watkins, J. Ramberg och A. Lénárt, red.). Odense, Danmark

För bättre tillgänglighet finns denna rapport på 25 språk och i tillgänglighetsanpassat elektroniskt format på European Agencys webbplats: www.european-agency.org.

Detta dokument är en översättning av en originaltext på engelska. Om det uppstår några tveksamheter om riktigheten i den översatta texten hänvisas till den engelska texten.

ISBN: 978-87-7110-828-6 (elektronisk version)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2018

Sekretariatet
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Danmark
Tfn: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Kontoret i Bryssel
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tfn: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org

INNEHÅLL

INLEDNING	5
HUVUDSAKLIGA IAKTTAGELSER	7
FEM RÄTTVISEPUNKTER	9
1. Hur stor andel av eleverna går i vanliga skolor?	9
<i>Trender i data om elevernas tillgång till ordinarie utbildning</i>	10
2. Hur stor andel av eleverna får det mesta av sin undervisning tillsammans med jämnåriga elever i vanliga klasser?	10
<i>Trender i data om elevernas tillgång till inkluderande undervisning</i>	11
3. I vilka undervisningsmiljöer placeras elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd?	11
<i>Trender i data om andelen elever som officiellt konstateras ha behov av särskilt stöd</i> ..	12
<i>Placering i jämförelse med alla som går i skolan</i>	12
<i>Trender i data om placering av elever som konstaterats ha behov av särskilt stöd jämfört med alla som går i skolan</i>	14
<i>Placering i jämförelse med antalet elever som konstaterats ha behov av särskilt stöd</i> ..	15
4. Vad finns det för skillnader mellan pojkar och flickor med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd vad gäller konstaterat stödbehov och placering?	17
5. Vad finns det för skillnader mellan ISCED-nivåerna 1 och 2 vad gäller konstaterat stödbehov och placering?	18
BAKGRUND TILL ARBETET MED EASIE	22
Typ av insamlade data	22
Viktiga dimensioner för datainsamlingsarbetet i EASIE	24
<i>Operationell definition av officiellt konstaterat behov av särskilt stöd</i>	24
<i>Operationell definition av inkluderande miljö</i>	24
Fokus i analysen av data i EASIE	25
Viktigt att notera	25
KÄLLFÖRTECKNING	27
BILAGA: INDIKATORER I EASIE FÖR 2014 OCH 2016	29
1. Andel elever i ordinarie utbildning av totalt antal skolelever	29
2. Åldersgrupper	29
3. Elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd	29
<i>3a. Konstaterat stödbehov</i>	29
<i>3b. Fördelningen vad gäller placeringen av elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd i relation till totalt antal skolelever</i>	29

3c. Fördelningen vad gäller placeringen av elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd i relation till totalt antal elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd..... 29

INLEDNING

I över tjugo år har European Agency for Special Needs and Inclusive Education (European Agency) fungerat som ett samarbetsorgan för sina medlemsländer i frågor som rör policy för inkluderande undervisning. Datainsamling utgör en väsentlig del i detta arbete. I början handlade arbetet främst om elever med behov av särskilt stöd, men i dag tas hänsyn till alla elever i inkluderande utbildningssystem.

Arbetet med [European Agency Statistics on Inclusive Education](#) (EASIE) [European Agencys statistik om inkluderande undervisning] inbegriper insamling, presentation och analys av nationella data (European Agency, inget datum-a). De insamlade datauppgifterna kopplas samman med överenskomna indikatorer som kan vara användbara i policyfrågor rörande inkluderande undervisning. Alla data kommer från [dataexperter](#) på nationell nivå (European Agency, inget datum-b).

Det finns datauppsättningar om 30 länder, och statistiken ger information om

- tillgång till ordinarie utbildning
- tillgång till inkluderande undervisning
- placering av elever med konstaterat behov av särskilt stöd.

De statistiska uppgifterna är uppdelade efter kön och efter nivå i [den internationella typklassificeringen av utbildning](#) (ISCED) (Unescos institut för statistik, 2011).

Syftet med denna rapport är att lägga fram de huvudsakliga iakttagelserna och de främsta resultaten som hittills framkommit genom arbetet med EASIE. I dagsläget finns det två [datauppsättningar i EASIE](#) (European Agency, inget datum-c) och två [landsövergripande rapporter](#):

- en från 2014, med uppgifter för läsåret 2012/2013 (European Agency, 2017)
- en från 2016, med uppgifter för läsåret 2014/2015 (European Agency, 2018a).

Utöver dessa rapporter går det att beställa de fullständiga datauppsättningarna från European Agencys sekretariat (secretariat@european-agency.org) i form av Excelfiler, som det går att få ut olika typer av information från.

Denna rapport innehåller ingen utförlig statistisk analys av data eller alla former av dataanalys som kan göras utifrån alla datauppsättningar. Den innehåller snarare en övergripande "tolkning" av datauppsättningarna från 2014 och 2016. Syftet med detta är att belysa de huvudsakliga iakttagelserna och resultaten som hittills kunnat utläsas ur de två datauppsättningarna som är viktiga för arbetet som utförs i European Agencys medlemsländer.

Nästa avsnitt innehåller **tio [huvudsakliga iakttagelser](#)** som kunnat göras utifrån **2014 och 2016 års arbete med EASIE**.

I det därpå följande avsnittet redovisas **de främsta resultaten rörande [fem rättvisepunkter](#)** som EASIE-arbetet utformats för att undersöka. De olika punkterna är formulerade som frågor som utgör grunden för respektive rättvisepunkt.

I rapportens sista avsnitt beskrivs [bakgrunden till EASIE-arbetet som helhet](#).

Vår förhoppning är att beslutsfattare, yrkesutövare, forskare och andra intressenter i systemet ska tycka att iakttagelserna och resultaten från det senaste EASIE-arbetet är av intresse för deras samlade arbete med att skapa utbildningssystem som är mer inkluderande.

Cor J.W. Meijer

Direktör för European Agency for Special Needs and Inclusive Education

HUVUDSAKLIGA IAKTTAGELSER

Efter en undersökning av datauppsättningarna från 2014 och 2016 har tio huvudsakliga iakttagelser kunnat göras:

- 1** Generellt bekräftar de datauppsättningar som finns att inkluderande undervisning är en policyvision i alla European Agencys medlemsländer, något som även framkommit i European Agencys övriga arbeten. Alla länder erbjuder möjligheter till inkluderande undervisning för vissa elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd. När det gäller elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd visar en undersökning av placeringsalternativ och elevandelar däremot att medlemsländerna omsätter denna vision i praktiken på olika sätt och i olika utsträckning.
- 2** När det gäller ländernas definitioner av ”officiellt konstaterat behov av särskilt stöd” (se [bakgrundsinformationen om länderna](#), European Agency, inget datum-c) varierar det stort mellan länderna vilka grupper av elever det är som anses ha behov av särskilt stöd. Elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd kan vara elever med funktionsnedsättningar enligt definitionen i *konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning* (Förenta nationerna, 2006), men det kan även vara andra som har behov av extra stöd och resurser. Detta är en av orsakerna till att datauppgifterna från länderna är så olika och till att jämförelser mellan länderna är svåra att göra, och i vissa avseenden ibland omöjliga att göra.
- 3** Andelen elever som officiellt konstateras ha behov av särskilt stöd varierar stort mellan länderna. Dessa datauppgifter visar att det finns skillnader i ländernas lagstiftning och policy när det gäller att avgöra vilka elever som har behov av särskilt stöd, vilket även har konstaterats och diskuterats inom andra delar i European Agencys arbete.
- 4** Inte något av länderna har ett helt inkluderande system där hundra procent av eleverna går i vanliga klasser och får undervisning tillsammans med andra jämnåriga elever minst 80 procent av skoltiden, vilket är det riktvärde för placering som används i EASIE. Alla länder har olika sätt att ge specialistundervisning, som särskolor, särklasser och/eller särenheter, liksom olika former av undervisning utanför skolan (det vill säga hemundervisning eller undervisning tillhandahållen av andra aktörer i samhället). Andelen elever som är placerade i vanliga klasser varierar mellan 92 och 99,5 procent i de olika länderna. Dessa data ger en ögonblicksbild av ”hur nära” länderna är ett system som är helt inkluderande.

- 5** Andelen som placeras i särskilda miljöer utanför den vanliga undervisningen (i specialskolor, specialklasser, specialenheter eller icke-formell utbildning) varierar stort mellan länderna. Dessa data visar att det finns skillnader i ländernas lagstiftning och policy för undervisningsstöd och undervisningsformer, vilket även det har diskuterats och framkommit tidigare i andra delar av European Agencys arbete.
- 6** I alla länder är det ungefär dubbelt så många pojkar som flickor som officiellt konstateras ha behov av särskilt stöd. Detta 2:1-förhållande går igen i andelen pojkar och flickor som placeras i olika miljöer, vilket syns tydligt i de flesta länder.
- 7** Det finns ett tydligt mönster i alla länder när det gäller könsfördelningen. När det gäller fördelningen mellan ISCED-nivåer är det dock tvärtom: Här kan inga direkt synliga mönster urskiljas. Det finns en väsentlig variation mellan länderna när det gäller andelen elever inom de båda ISCED-nivåerna. Det visar att länderna klassar elever som officiellt konstateras ha behov av särskilt stöd på olika sätt och i olika stadier i skolgången.
- 8** Situationen för de elever som inte går i skolan av olika anledningar (både de som är formellt inskrivna i utbildning men som inte deltar i undervisningen och de som inte är inskrivna i någon form av utbildning) är oklar i nästan alla länder. Detta måste undersökas ytterligare eftersom data för de flesta länder ofta är otillräckliga eller obefintliga.
- 9** Trenddata från alla länder visar ingen generell genomsnittlig förändring när det gäller andelen elever som officiellt konstateras ha behov av särskilt stöd. I vissa enskilda länder syns dock en tydlig ökning av andelen elever som officiellt konstateras ha behov av särskilt stöd.
- 10** Trenddata från alla länder visar även att andelen elever med ett officiellt konstaterat behov av särskilt stöd som får undervisning i helt särskilda miljöer (särklasser eller specialskolor) i genomsnitt har minskat marginellt.

FEM RÄTTVISEPUNKTER

I detta avsnitt redovisas de främsta resultaten från 2014 och 2016 rörande **fem rättvisepunkter** som EASIE-arbetet utformats för att undersöka. De fem rättvisepunkterna är

1. tillgång till ordinarie utbildning
2. tillgång till inkluderande undervisning
3. placering av elever med konstaterat behov av särskilt stöd
4. uppdelning efter könstillhörighet vad gäller data om placering av elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd
5. uppdelning efter ISCED-nivå vad gäller data om placering av elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd.

De olika punkterna är formulerade som frågor som utgör grunden till respektive rättvisepunkt. Därefter är avsnittet indelat efter dataanalysindikatorer, med vilka dessa frågor förhoppningsvis kan besvaras. Indikatorerna som diskuteras i de olika avsnitten har samma numrering som indikatorerna i 2014 och 2016 års [landsövergripande rapporter](#) (European Agency, 2017, 2018a).

Utförligare information om de olika indikatorerna finns i de landsövergripande rapporterna. Där förklaras vad varje enskild indikator är, beräkningsmetoden som använts, vilka länder som ingår och resultaten för varje enskild indikator. Här finns diagram och tabeller med alla tillgängliga data från länderna rörande de olika indikatorerna.

För de sju indikatorer som handlar om alla elever som går i skolan visas resultat rörande trender i data. Här går det att se skillnaderna mellan genomsnitten (i procent) i data från 2014 och 2016. Trenddata visas i form av procentenheter som motsvarar en minskning eller ökning mellan datauppsättningarna från de två åren. Det är viktigt att notera att dessa trenddata endast visar de länder för vilka det finns data för både 2014 och 2016.

För alla indikatorer redovisas resultaten rörande huvudfrågorna i textrutor.

1. Hur stor andel av eleverna går i vanliga skolor?

Denna fråga handlar om huruvida eleverna har tillgång till ordinarie utbildning.

Indikator 1.1 visar hur stor andel det är av alla de elever som är inskrivna i alla typer av undervisningsmiljöer som är inskrivna i alla typer av **ordinarie** utbildning, det vill säga i vanliga skolor och klasser.

Utifrån dessa data går det att se hur stor andel elever som deltar eller inte deltar i den ordinarie utbildningen.

I de flesta länder innebär inskrivning i ordinarie utbildning att eleven är placerad i en vanlig klass eller i en specialklass på en vanlig skola. De elever som inte undervisas i den

vanliga skolan går på helt särskilda specialskolor, deltar i icke-formell utbildning anordnad av hälso- och sjukvården eller socialtjänsten eller går inte i skolan alls.

För 2014 finns data från 28 länder. I de 28 länderna varierar andelen elever inskrivna i ordinarie utbildning från 93,44 till 99,88 procent med ett genomsnitt för alla 28 länder på 97,36 procent.

För 2016 finns data från 29 länder. I de 29 länderna varierar andelen elever inskrivna i ordinarie utbildning från 92,02 till 99,97 procent med ett genomsnitt för alla 29 länder på 98,64 procent.

Tillgängliga data visar att det absoluta flertalet elever i alla länder får sin utbildning i vanliga skolor, men inte alla.

Inte i något land går alla elever i den vanliga skolan.

Trender i data om elevernas tillgång till ordinarie utbildning

För både 2014 och 2016 finns data från 25 länder. I dessa 25 länder ökade andelen inskrivna i den ordinarie utbildningen i genomsnitt med endast något över en procentenhet mellan 2014 och 2016.

Data visar att andelen inskrivna i ordinarie utbildning överlag endast var en procentenhet högre 2016 jämfört med 2014.

2. Hur stor andel av eleverna får det mesta av sin undervisning tillsammans med jämnåriga elever i vanliga klasser?

Här handlar det om huruvida alla elever har tillgång till inkluderande undervisning.

Indikator 1.2 visar hur stor andel av alla de elever som är inskrivna i alla undervisningsmiljöer som är inskrivna i **inkluderande** undervisning, alltså hur många procent av eleverna som undervisas tillsammans med jämnåriga elever i vanliga klasser minst 80 procent av skoltiden.

Utifrån dessa data går det att se hur stor andel elever som deltar i inkluderande undervisning och hur stor andel som inte gör det utifrån placeringsriktvärdet för EASIE på 80 procent.

I de flesta länder innebär inskrivning i inkluderande undervisning att eleven är placerad i en vanlig klass 80 procent av tiden i enlighet med placeringsriktvärdet eller de olika motsvarigheterna till detta riktvärde (se den operationella definitionen av [inkluderande miljö](#) i avsnittet *Viktiga dimensioner för datainsamlingsarbetet i EASIE* för mer information).

Eleverna som inte undervisas i inkluderande miljöer går i särklasser på vanliga skolor, på helt särskilda specialskolor, deltar i icke-formell utbildning anordnad av hälso- och sjukvården eller socialtjänsten eller deltar inte i någon formell utbildning alls.

För 2014 finns data från 26 länder. Andelen inskrivna i inkluderande miljöer varierar mellan 93,47 och 99,88 procent med ett genomsnitt för alla 26 länder på 97,54 procent
För 2016 finns data från 28 länder. Andelen inskrivna i inkluderande miljöer varierar mellan 92,02 och 99,97 procent med ett genomsnitt för alla 28 länder på 98,19 procent

Tillgängliga data visar att inget av de ingående länderna når upp till hundra procent inskrivna i inkluderande miljöer. I alla länder finns någon form av helt särskilda miljöer med specialistundervisning (särskolor eller särenheter), eller särklasser på vanliga skolor.

Trender i data om elevernas tillgång till inkluderande undervisning

Data för både 2014 och 2016 finns från 23 länder. I de 23 länderna kan en försumbar genomsnittlig ökning (på 0,14 procentenheter) noteras när det gäller inskrivningar i inkluderande undervisning.

Data visar att andelen elever som den största delen av tiden undervisas tillsammans med andra elever i vanliga klasser har ökat marginellt från 2014 till 2016.

3. I vilka undervisningsmiljöer placeras elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd?

Här är frågan i vilken typ av undervisning elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd placeras den största delen av deras skoltid (80 procent eller mer).

För att kunna titta på denna fråga måste vi dock först undersöka hur stor **andel** av alla elever det är som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd. Detta undersöks genom indikator 3a.1 som visar andelen av alla elever inskrivna i skolan som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd.

För 2014 finns data från 30 länder. Andelen med konstaterat behov av stöd varierar mellan 1,11 och 17,47 procent. Genomsnittet för alla länder är 4,53 procent.

För 2016 finns data från 30 länder. Andelen med konstaterat behov av stöd varierar mellan 1,06 och 20,50 procent. Genomsnittet för alla länder är 4,44 procent.

Det finns markanta skillnader i antalet och andelen elever som konstateras ha behov av någon form av särskilt stöd i undervisningen (bland annat på grund av funktionsnedsättning). Detta visar att det finns skillnader i ländernas policy och praktik för utbildning i allmänhet och för specialundervisning i synnerhet.

Dessa skillnader i konstaterade behov beror antagligen till stor del på skillnader i hur bedömningar görs och på att finansieringsmekanismerna ser olika ut, snarare än på skillnader i förekomsten av behov av särskilt stöd och funktionsnedsättningar som kräver officiellt beslut om behov av särskilt stöd.

Trender i data om andelen elever som officiellt konstateras ha behov av särskilt stöd

Data för både 2014 och 2016 finns från 29 länder. I de 29 länderna var andelen elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd i genomsnitt ungefär lika stor (0,04 procentenheters skillnad) 2014 som 2016.

Data tyder på att ingen generell förändring skett i andelen elever som officiellt konstateras ha behov av särskilt stöd i länderna i stort. Vissa länder uppvisade dock märkbara skillnader.

Hur elever som officiellt konstateras ha behov av särskilt stöd placeras kan undersökas på två sätt:

1. placering i jämförelse med alla elever som går i skolan
2. placering i jämförelse med elever som konstaterats ha behov av särskilt stöd.

Båda dessa sätt används nedan.

Placering i jämförelse med alla som går i skolan

Indikator 3b.1 visar hur stor andel de elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd och som deltar i inkluderande undervisning utgör av det totala elevantalet i skolan som helhet.

För 2014 finns data från 28 länder. Andelen elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd som undervisas i inkluderande miljöer varierar mellan 0,14 och 16,02 procent med ett genomsnitt för alla 28 länder på 2,36 procent.

För 2016 finns data från 28 länder. Andelen elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd som undervisas i inkluderande miljöer varierar mellan 0,12 och 19,05 procent med ett genomsnitt för alla 28 länder på 2,73 procent.

När dessa data jämförs med hur stor andel av alla elever som går i skolan det är som konstaterats ha behov av särskilt stöd framgår det att i många av de länder där högst andel elever konstateras ha behov av särskilt stöd är de flesta av de eleverna placerade i inkluderande miljöer.

Indikator 3b.2 visar hur stor andel eleverna som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd och som går i specialklasser utgör av det totala elevantalet i skolan som helhet.

För 2014 finns data från 24 länder. Andelen i specialklasser varierar mellan 0,09 och 3,64 procent. Ett sammanlagt genomsnitt på 0,56 procent av eleverna som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd undervisas i specialklasser på vanliga skolor.

För 2016 finns data från 24 länder. Andelen i specialklasser varierar mellan 0,07 och 3,70 procent. Ett sammanlagt genomsnitt på 0,53 procent av eleverna som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd undervisas i specialklasser på vanliga skolor.

I alla länder finns det möjlighet för elever att gå på en vanlig skola. Det är dock vanligt att de undervisas särskilda från de andra eleverna den största delen av tiden.

Det är viktigt att notera att det kan finnas ett stort mörkertal här. Många länder har uppgett att det är svårt att få fram data om elever i särklasser på vanliga skolor. I de flesta länder som rapporterar in data är det i allmänhet lättare att få tag på data om specialskolor.

Indikator 3b.3 visar hur stor andel eleverna som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd och som går på specialskolor utgör av det totala elevantalet i skolan som helhet.

För 2014 finns data från 30 länder. Andelen i specialskolor varierar mellan 0,09 och 7,06 procent. Sammanlagt går i genomsnitt 1,82 procent av eleverna i särskilda specialskolor.

För 2016 finns data från 30 länder. Andelen i specialskolor varierar mellan 0,03 och 7,98 procent. Sammanlagt går i genomsnitt 1,54 procent av eleverna i särskilda specialskolor.

I alla länder finns det möjligheter för elever att gå på särskilda specialskolor där de den största delen av tiden undervisas åtskilda från andra elever.

De stora skillnaderna i andelen elever som placeras i specialskolor visar att de olika länderna har väldigt olika rutiner och system när det gäller placering av elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd.

Indikator 3b.4 visar hur stor andel de elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd och som deltar i icke-formell utbildning utgör av det totala elevantalet i skolan som helhet. Endast fyra länder kunde uppge data för denna indikator. Inga tydliga resultat kan därför utläsas, varför detta inte diskuteras ytterligare här. (I avsnittet [Viktigt att notera](#) i denna rapport behandlas frågan om bristen på data.)

Indikator 3b.5 visar hur stor andel de elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd och som deltar i helt särskilda undervisningsmiljöer (specialskolor och specialklasser) utgör av det totala elevantalet i skolan som helhet.

För 2014 finns data från 24 länder. Andelen som placeras i helt särskilda miljöer varierar mellan 0,36 och 6,28 procent med ett genomsnitt för alla 24 länder på 1,67 procent.

För 2016 finns data från 24 länder. Andelen som placeras i helt särskilda miljöer varierar mellan 0,55 och 5,88 procent med ett genomsnitt för alla 24 länder på 1,62 procent.

I alla länder gäller att helt särskild specialistundervisning för vissa elever, särskilt de med funktionsnedsättningar och/eller med stora behov av särskilt stöd, fortfarande är den skolplacering som säkerställer rätten till utbildning, även om det inte rör sig om inkluderande undervisning.

Trender i data om placering av elever som konstaterats ha behov av särskilt stöd jämfört med alla som går i skolan

Data för indikator 3b.1 från både 2014 och 2016 finns för 25 länder. Mellan 2014 och 2016 kunde en mindre genomsnittlig ökning (på 0,27 procentenheter) ses i de 25 länderna vad gäller andelen elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd som undervisas i inkluderande miljöer.

Data visar på en mindre generell ökning av andelen elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd som placeras i inkluderande miljöer.

Data för indikator 3b.2 från både 2014 och 2016 finns för 23 länder. I genomsnitt för de 23 länderna var andelen elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd som gick i specialklasser i princip oförändrad (0,04 procentenheters minskning) 2016 i jämförelse med 2014.

Data visar att andelen elever med ett officiellt konstaterat behov av särskilt stöd som placeras i specialklasser i princip var oförändrad.

Data för indikator 3b.3 från både 2014 och 2016 finns för 28 länder. I de 28 länderna var den genomsnittliga andelen elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd som gick i specialskolor i princip densamma (0,06 procentenheters minskning) 2016 som 2014.

Data visar att andelen elever med ett officiellt konstaterat behov av särskilt stöd som placeras i specialskolor i princip var oförändrad.

Data för indikator 3b.5 från både 2014 och 2016 finns för 23 länder. Mellan 2014 och 2016 kunde man se en försumbar minskning (på 0,05 procentenheter) i de 23 länderna vad gäller andelen elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd som undervisas i helt särskilda undervisningsmiljöer.

Data visar på en försumbar minskning av andelen elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd som undervisas i helt särskilda undervisningsmiljöer.

Placering i jämförelse med antalet elever som konstaterats ha behov av särskilt stöd

Indikator 3c.1 visar hur stor andel de elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd och som deltar i inkluderande undervisning utgör av det totala elevantalet med behov av särskilt stöd.

För 2014 finns data från 28 länder med en variation på mellan 3,46 och 98,18 procent och ett genomsnitt på 52,68 procent.

För 2016 finns data från 28 länder med en variation på mellan 4,98 och 99,21 procent och ett genomsnitt på 60,56 procent.

Andelen elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd som placeras i inkluderande undervisning varierar stort. Även detta visar att länderna har väldigt olika syn på utbildning för elever med behov av särskilt stöd.

Sett till alla länder är över hälften av alla elever med behov av särskilt stöd placerade i inkluderande miljöer, alltså vanliga klasser, över 80 procent av tiden.

Indikator 3c.2 visar hur stor andel de elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd och som går i specialklasser utgör av det totala elevantalet med behov av särskilt stöd.

För 2014 finns data från 24 länder med en variation på mellan 1,89 och 59,69 procent och ett genomsnitt på 13,16 procent.

För 2016 finns data från 24 länder med en variation på mellan 2,15 och 55,34 procent och ett genomsnitt på 11,91 procent.

Det förefaller finnas stora skillnader mellan länder när det gäller i vilken utsträckning specialklasser används som ett placeringsalternativ för elever med behov av särskilt stöd.

I jämförelse med andra typer av placeringar (i inkluderande undervisning eller specialskolor) är denna typ av placering inte vanlig. Det kan dock, som påpekats tidigare, finnas ett stort mörkertal, eftersom många länder uppger att det är svårt att få fram tillförlitliga data för denna indikator.

Indikator 3c.3 visar hur stor andel de elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd och som går i specialskolor utgör av det totala elevantalet med behov av särskilt stöd.

För 2014 finns data från 30 länder med en variation på mellan 1,74 och 95,73 procent och ett genomsnitt på 40,04 procent.

För 2016 finns data från 30 länder med en variation på mellan 0,79 och 100,00 procent och ett genomsnitt på 34,76 procent.

Länderna uppger att det är data om elever med behov av särskilt stöd för denna indikator som är mest tillförlitliga. Alla länder som deltagit i datainsamlingsarbetet har tillhandahållit data om detta.

Detta placeringsalternativ utnyttjas i väldigt olika grad; den andel elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd som placeras i specialskolor varierar från under en procent till nästan hundra procent. Även detta visar alltså på de stora skillnaderna mellan länderna när det gäller policy och val av undervisningsmodeller.

Indikator 3c.4 visar hur stor andel de elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd och som deltar i icke-formell utbildning utgör av det totala elevantalet med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd. Endast fyra länder kunde uppge data för denna indikator. Inga tydliga resultat kan därför utläsas, varför detta inte diskuteras ytterligare här. I avsnittet [Viktigt att notera](#) i denna rapport behandlas frågan om bristen på data.

Indikator 3c.5 visar hur stor andel de elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd och som undervisas i helt särskilda undervisningsmiljöer (det vill säga specialskolor och specialklasser) utgör av det totala elevantalet med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd.

För 2014 finns data från 24 länder med en variation på mellan 7,11 och 100 procent och ett genomsnitt på 39,05 procent.

För 2016 finns data från 24 länder med en variation på mellan 7,10 och 100 procent¹ och ett genomsnitt på 36,56 procent.

Andelen elever som placeras i helt särskilda undervisningsmiljöer varierar stort mellan länderna. I alla länder som uppgivit data finns det dock vissa elever vars rätt till inkluderande undervisning tillsammans med andra elever i vanliga klasser inte tillgodoses.

I genomsnitt för alla deltagande länder undervisas nästan 40 procent av alla elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd i särskilda, icke-inkluderande miljöer.

4. Vad finns det för skillnader mellan pojkar och flickor med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd vad gäller konstaterat stödbehov och placering?

För elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd är datainsamlingen uppdelad efter könstillhörighet när det gäller

- konstaterat stödbehov
- fördelningen vad gäller placeringen av elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd i relation till det sammanlagda antalet elever i skolan som helhet
- fördelningen vad gäller placeringen av elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd i relation till antalet elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd.

Könsfördelningen när det gäller vilka som officiellt konstateras ha behov av särskilt stöd behandlas i indikator 3a.1. Denna indikator visar hur stor andel av alla pojkar och flickor som är inskrivna i skolan det är som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd.

För 2014 finns data från 23 länder. Andelen pojkar som anses ha behov av särskilt stöd varierar mellan 0,68 och 10,99 procent med ett genomsnitt på 2,86 procent. Andelen flickor som anses ha behov av särskilt stöd varierar mellan 0,43 och 6,48 procent med ett genomsnitt på 1,37 procent.

För 2016 finns data från 26 länder. Andelen pojkar som anses ha behov av särskilt stöd varierar mellan 0,64 och 12,69 procent med ett genomsnitt på 2,99 procent. Andelen flickor som anses ha behov av särskilt stöd varierar mellan 0,42 och 7,82 procent med ett genomsnitt på 1,45 procent.

Förutom uppdelningen av uppgifterna för 2016 efter kön undersöktes även hur stor andel av eleverna med konstaterat stödbehov som var pojkar respektive flickor. Det gjordes genom att man satte det sammanlagda antalet pojkar/flickor med officiellt konstaterat

¹ För både 2014 och 2016 bör datauppsättningar om hundra procent för ett av länderna i denna indikator ses som ett avvikande värde eftersom data rörande elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd endast finns för specialklasser och specialsolor och inte för någon form av inkluderande placering.

behov av särskilt stöd i relation till det sammanlagda antalet elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd.

För 2016 finns data från 26 länder. Fördelningen för pojkar varierar mellan 60,16 och 73,50 procent med ett genomsnitt på 67,35 procent. För flickor är genomsnittet 32,65 procent med en variation på mellan 26,50 och 39,84 procent.

Förhållandet mellan pojkar och flickor med stödbehov är 2:1. Av de elever som konstaterats ha behov av särskilt stöd är 68 procent pojkar och 32 procent flickor.

Det var inte alla länder som kunde uppge data för alla tio indikatorer som rör könsfördelning när det gäller placering av elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd i olika miljöer (inkluderande undervisning, specialklasser, specialskolor, icke-formell utbildning, alla särskilda miljöer).

För alla dessa indikatorer är könsfördelningen i stort sett densamma: ungefär två tredjedelar av eleverna med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd i alla miljöer är pojkar och en tredjedel flickor. Detta gäller oavsett om man jämför med alla elever som går i skolan eller endast med de elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd.

Förhållandet mellan pojkar och flickor när det gäller placering (i inkluderande undervisning, specialklasser, specialskolor och alla särskilda miljöer) är också 2:1. Sett i genomsnitt för alla länder är det alltså i princip dubbelt så många pojkar som flickor som placeras i någon form av åtgärd.

Detta tyder på att pojkar anses ha behov av särskilt stöd i större utsträckning än flickor i alla länders utbildningssystem.

Förhållandet vad gäller konstaterat behov på 2:1 går igen i placeringsförhållandet: dubbelt så många pojkar som flickor med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd placeras i inkluderande undervisning, specialklasser eller specialskolor.

5. Vad finns det för skillnader mellan ISCED-nivåerna 1 och 2 vad gäller konstaterat stödbehov och placering?

ISCED-frågor behandlas i två av datainsamlingsdelarna i EASIE:

- datauppgifter om olika åldersgrupper i tabell 2
- fördelningen mellan ISCED-nivåerna 1 och 2 i tabell 3.

I undersökningen samlades datauppgifter in om två olika åldersgrupper: nioåringar (vilket motsvarar ISCED-nivå 1 i de flesta länder) och femtonåringar (vilket motsvarar ISCED-

nivå 2 i de flesta länder). Det är även om dessa två åldersgrupper som data om skolavhopp samlas in på EU-nivå.

I indikator 2.1 återfinns datauppgifter om nioåriga elever. I indikator 2.2 återfinns datauppgifter om femtonåriga elever. Båda indikatorerna visar hur stor andel av alla elever i den aktuella åldersgruppen som går i skolan i vanliga undervisningsmiljöer jämfört med antalet elever i den åldersgruppen som går i skolan totalt.

Data visar hur många nio- och femtonåriga elever som deltar eller inte deltar i den ordinarie utbildningen. Det ger en ögonblicksbild av ISCED-nivåerna eftersom dessa åldersgrupper ingår i respektive nivå i nästan alla länder.

För 2014 finns data om nioåringar från 25 länder. Andelen nioåringar som undervisas inom den ordinarie utbildningen varierar mellan 93,27 och 100,00 procent med ett genomsnitt på 98,10 procent.

För 2016 finns data om nioåringar från 27 länder. Andelen nioåringar som undervisas inom den ordinarie utbildningen varierar mellan 93,79 och 99,98 procent med ett genomsnitt på 98,54 procent.

För 2014 finns data om femtonåringar från 23 länder. Andelen femtonåringar som undervisas inom den ordinarie utbildningen varierar mellan 88,29 och 99,81 procent med ett genomsnitt på 98,18 procent.

För 2016 finns data om femtonåringar från 26 länder. Andelen femtonåringar som undervisas inom den ordinarie utbildningen varierar mellan 88,23 och 99,99 procent med ett genomsnitt på 97,07 procent.

I alla länder undervisas de flesta, men inte alla, nioåringar i vanliga skolor. I alla länder undervisas de flesta, men inte alla, femtonåringar i vanliga skolor. Inte i något land undervisas alla femtonåringar i vanlig skola.

Om datauppgifterna om de två åldersgrupperna sätts i relation till ISCED-nivåer är andelen som undervisas i vanliga skolor på ISCED-nivåerna 1 och 2 i princip lika stor.

Indikatorerna 2.3 och 2.4 visar hur stor andel nio- respektive femtonåringar som är inskrivna i inkluderande undervisning, det vill säga andelen elever i de olika åldersgrupperna som uppges undervisas tillsammans med andra elever i vanliga klasser åtminstone 80 procent av tiden jämfört med det totala antalet elever i respektive åldersgrupp som går i skolan totalt i alla undervisningsmiljöer.

För 2014 finns data om nioåringar från 21 länder. Andelen inskrivna i inkluderande miljöer varierar mellan 93,27 och 100,00 procent med ett genomsnitt på 98,18 procent

För 2016 finns data om nioåringar från 22 länder. Andelen inskrivna i inkluderande miljöer varierar mellan 93,79 och 99,98 procent med ett genomsnitt på 98,67 procent

För 2014 finns data om femtonåringar från 20 länder. Andelen inskrivna i inkluderande miljöer varierar mellan 92,00 och 99,79 procent med ett genomsnitt för alla 20 länder på 97,88 procent

För 2016 finns data om femtonåringar från 21 länder. Andelen inskrivna i inkluderande miljöer varierar mellan 78,78 och 99,99 procent med ett genomsnitt för alla 21 länder på 98,45 procent.

I de flesta länder finns det åtminstone några nioåringar som undervisas i icke-inkluderande miljöer. I de flesta länder finns det särskild specialistundervisning (särskolor eller särenheter) eller särklasser på vanliga skolor på ISCED-nivå 1.

Inte i något av de ingående länderna går hundra procent av alla femtonåringar i skolan i inkluderande miljöer. I alla länder finns någon form av särskild specialistundervisning (särskolor eller särenheter) eller särklasser på vanliga skolor på ISCED-nivå 2.

Om datauppgifterna om de två åldersgrupperna sätts i relation till ISCED-nivåer är andelen som deltar i inkluderande undervisning på ISCED-nivåerna 1 och 2 i princip lika stor.

För elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd är datainsamlingen uppdelad mellan ISCED-nivå 1 och 2 när det gäller

- konstaterat stödbehov
- fördelningen vad gäller placeringen av elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd i relation till det sammanlagda antalet elever i skolan som helhet
- fördelningen vad gäller placeringen av elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd i relation till antalet elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd.

För 2014 finns data om andelen med konstaterat stödbehov från 29 länder:

På ISCED-nivå 1 varierar andelen med behov av särskilt stöd från 0,62 till 10,89 procent med ett genomsnitt för alla 29 länder på 2,62 procent.

På ISCED-nivå 2 varierar andelen med behov av särskilt stöd från 0,50 till 6,82 procent med ett genomsnitt för alla 29 länder på 2,23 procent.

För 2016 finns data om andelen med konstaterat stödbehov från 30 länder:

På ISCED-nivå 1 varierar andelen med behov av särskilt stöd från 0,62 till 12,57 procent med ett genomsnitt för alla 30 länder på 2,37 procent.

På ISCED-nivå 2 varierar andelen med behov av särskilt stöd från 0,45 till 7,94 procent med ett genomsnitt för alla 30 länder på 2,07 procent.

Förutom uppdelningen av uppgifterna efter ISCED-nivå undersöktes även ISCED-fördelningen inom ISCED-nivåerna. Det innebär att det totala antalet elever på ISCED-

nivå 1 respektive 2 med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd sattes i relation till det totala antalet i elever på respektive ISCED-nivå.

För 2016 finns data från 30 länder. Genomsnittet på ISCED-nivå 1 är 4,12 procent med en variation på mellan 0,90 till 19,45 procent. För ISCED-nivå 2 är genomsnittet 4,86 procent med en variation på mellan 1,42 till 22,48 procent.

Andelen elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd på ISCED-nivå 1 jämfört med på ISCED-nivå 2 varierar stort mellan länderna. I de flesta länder är andelen större på ISCED-nivå 2 än på ISCED-nivå 1.

En möjlig förklaring till detta är att många elever får behålla sin "stämpel" som stödbehövande genom hela sin skolgång. Ovanpå det tillkommer elever som officiellt konstateras ha behov av särskilt stöd på ISCED-nivå 2.

Det bör noteras att detta mönster inte gäller i alla länder. I vissa länder är det fler elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd på ISCED-nivå 1.

Det var inte alla länder som kunde uppge data för alla tio indikatorer som rör ISCED-fördelning när det gäller placering av elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd i olika miljöer (inkluderande undervisning, specialklasser, specialskolor, icke-formell utbildning, alla särskilda miljöer).

Om man tittar på alla indikatorer i undersökningen har andelen elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd på ISCED-nivåerna 1 och 2, trots skillnader och varierande mönster i de olika länderna, inte förändrats nämnvärt i någon av de olika miljöerna. I allmänhet är andelen som undervisas i inkluderande miljöer och specialklasser i genomsnitt större på ISCED-nivå 1 än på ISCED-nivå 2. Endast för specialskolor är denna mindre variation omvänd med proportionellt fler elever i specialskolor på ISCED-nivå 2 än på ISCED-nivå 1.

Om man tittar på alla data om elever i särskilda specialmiljöer sammantaget, utan att blunda för att det finns skillnader mellan länderna, går det dock att se att det är fler elever i helt särskilda placeringar på ISCED-nivå 1 än på ISCED-nivå 2.

BAKGRUND TILL ARBETET MED EASIE

I över tjugo år har European Agency for Special Needs and Inclusive Education (European Agency) fungerat som ett samarbetsorgan för sina medlemsländer (i dag ingår 35 jurisdiktioner i 31 medlemsländer) i frågor som rör policy för inkluderande undervisning.

Datainsamlingsarbetet i European Agency Statistics on Inclusive Education (EASIE) bygger vidare på en serie arbeten som European Agency utfört tidigare. Det första som European Agency gjorde vara att 1999 samla in jämförbara kvantitativa data om antalet elever som konstaterats ha behov av särskilt stöd i sjutton av European Agencys medlemsländer. Det arbetet utgjorde en del av utvärderingen av Europeiska kommissionens Sokratesprogram. Uppgifterna som samlades in 1999 granskades och ansågs utgöra värdefullt referensmaterial för företrädarna för European Agencys medlemsländer. Man fattade då beslut om att man regelbundet skulle samla in kvantitativa data om antalet elever som ansågs ha behov av särskilt stöd och var dessa fick sin utbildning. Denna typ av data har samlats in av företrädarna för European Agencys medlemsländer och offentliggjorts av European Agency vartannat år sedan 2002. Mer information finns i [rapporten om metoderna i EASIE](#) (European Agency, 2016), som beskriver datainsamlingsarbetet 2014 och 2016², samt i de olika [publikationerna med specialpedagogiska data från olika länder](#) (European Agency, 2009, 2010, 2012).

Datainsamlingen i EASIE är ett arbete som byggs på steg för steg under loppet av många år. Syftet är att arbetet ska tjäna som grund för frågor som rör elevers rättigheter och kvaliteten och effektiviteten i utbildningssystemen i enlighet med [konventionen om barnets rättigheter](#) (Förenta nationerna, 1989) och [konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning](#) (Förenta nationerna, 2006), liksom Europeiska unionens [strategiska mål för utbildning](#) (Utbildning 2020) (Europeiska unionens publikationsbyrå, 2016).

Typ av insamlade data

I och med arbetet med EASIE har fokus i European Agencys datainsamling ändrats. Förut handlade det endast om elever med behov av särskilt stöd och placering i särskilda särmiljöer medan det nu handlar om alla elever inom den obligatoriska utbildningen och undervisning i alla typer av miljöer, både inkluderande och särskilda. Med datauppgifterna i EASIE går det dessutom att skapa ett större antal olika indikatorer om tillgång till inkluderande undervisning, även uppdelat efter könstillhörighet och ISCED-nivåer, än så länge ISCED-nivåerna 1 och 2.

I datainsamlingen i EASIE ingår uppgifter om

- antalet elever i olika åldersgrupper som går i den obligatoriska skolan på ISCED-nivåerna 1 och 2
- alla former av obligatorisk utbildning (driven i offentlig, oberoende och privat regi)

² En uppdaterad version av rapporten om metoderna som använts i EASIE togs fram i samband med 2018 års datainsamlingsarbete (European Agency, 2018b).

- alla typer av möjliga placeringar (vanliga skolor, specialklasser och specialenheter och specialskolor)
- icke-formell utbildning (till exempel utbildning tillhandahållen genom andra sektorer än utbildningssektorn, som hälso- och sjukvård eller socialtjänst)
- elever som inte deltar i någon form av utbildning alls.

I denna rapport undersöks alla data som kommit in från länderna som deltagit i datainsamlingsarbetet.

I 2014 års datauppsättning skickades uppgifter in från 30 länder: Belgien (flamländska gemenskapen), Belgien (franskspråkiga gemenskapen), Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Irland, Island, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Schweiz, Slovakien, Slovenien, Spanien, Storbritannien (England), Storbritannien (Nordirland), Storbritannien (Skottland), Storbritannien (Wales), Sverige, Tjeckien, Tyskland och Ungern.

Även i datauppsättningen 2016 skickades data in från 30 länder, dock inte från samma 30 länder: Belgien (flamländska gemenskapen), Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Irland, Island, Italien, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Schweiz, Slovakien, Slovenien, Spanien, Storbritannien (England), Storbritannien (Nordirland), Storbritannien (Skottland), Storbritannien (Wales), Sverige, Tjeckien, Tyskland och Ungern.

Datauppsättningarna från de båda åren har analyserats utifrån de sjuutton indikatorer som de nationella dataexperterna tagit fram i samförstånd med European Agency (en fullständig förteckning finns i [bilagan](#)). Indikatorerna utgår från tre olika typer av data:

- totalt antal elever som går i skolan och i vilka miljöer
- antal elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd
- datauppgifter om olika åldersgrupper (nio- och femtonåringar), vilket motsvarar ISCED-nivåerna 1 och 2.

Data i EASIE rör alla elever, alla elever i de utvalda åldersgrupperna och en undergrupp av elever som får särskilt stöd för att kunna klara sin skolgång, det vill säga de som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd.

I dagsläget samlar European Agency inte in data från länderna om elever som **inte** officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd men som ändå får någon form av ytterligare stöd för lärande. Företrädarna för European Agencys medlemsländer har kommit överens om att uppgifter om dessa elever inte ska börja samlas in inom överskådlig framtid.

Viktiga dimensioner för datainsamlingsarbetet i EASIE

Policy och praktik när det gäller inkluderande undervisning ser väldigt olika ut i alla de deltagande länderna. För att ländernas datauppgifter om de områden som beskrivs ovan ska vara förhållandevis jämförbara har två operationella definitioner tillämpats, vilka tagits fram av de nationella datainsamlingsexperterna i samförstånd med European Agency:

Operationell definition av officiellt konstaterat behov av särskilt stöd

Ett officiellt konstaterat behov leder till att den aktuella eleven har rätt till extra stöd för att få sina utbildningsbehov tillgodosedda.

För att det ska anses vara ett officiellt konstaterat behov ska följande kriterier vara uppfyllda:

- Det ska ha gjorts en utredning av stödbehovet där flera professioner deltagit.
- I utredningen ska olika personer både från, och utanför, den aktuella elevens skola ha deltagit.
- Det finns ett officiellt dokument som beskriver vilket stöd den aktuella eleven har rätt till och som används som utgångspunkt för planeringen.
- Det officiellt konstaterade stödbehovet är föremål för formell och regelbunden uppföljning.

Alla data som samlats in om elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd överensstämmer med denna operationella definition av ett officiellt konstaterat behov av särskilt stöd.

Operationell definition av inkluderande miljö

Med inkluderande miljö avses skolgång där en elev med konstaterat behov av särskilt stöd undervisas i en vanlig klass tillsammans med andra elever den största delen av tiden, det vill säga 80 procent eller mer.

I tidigare datainsamlingar och projekt som European Agency genomfört har detta tidsriktvärde på 80 procent använts i olika former för att avgöra elevers placering. En gräns på 80 procent visar tydligt att eleven undervisas i vanlig klass den största delen av tiden i skolan. Samtidigt finns det utrymme för arbete i smågrupper eller med enskilda elever en viss del av tiden (närmare bestämt 20 procent, vilket motsvarar en dag i veckan).

Det är inte alla länder som kan uppge data angående tidsriktvärdet på 80 procent. Därför har ungefärliga motsvarigheter diskuterats fram och använts vid behov. Utförligare information om detta finns i [bakgrundsinformationen om länderna](#) (European Agency, inget datum-c).

Fokus i analysen av data i EASIE

Det långsiktiga syftet med EASIE-arbetet är att få fram

- ett antal gemensamt framtagna indikatorer som kan hjälpa beslutsfattare att arbeta mot Europeiska unionens utbildningsmål och enligt *konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning* (Förenta nationerna, 2006)
- data och underliggande kvalitativ information som kan användas som underlag i diskussioner rörande elevers rättigheter.

Syftet med analysen är att belysa de främsta resultaten som kan användas som utgångspunkt vid arbete i linje med ovanstående internationella vägledande dokument, liksom [European Agencys ståndpunkt angående system för inkluderande undervisning](#) (European Agency, 2015). Framför allt är förhoppningen att informationen som läggs fram här ska hjälpa European Agencys medlemsländer mot det mål som alla vill uppnå med system för inkluderande undervisning, alltså "att alla elever i alla åldrar ska få tillgång till meningsfull utbildning av hög kvalitet i sin närmiljö tillsammans med vänner och jämnåriga" (ibid., s. 1).

Fokuset på alla elever i EASIE går i linje med vad som hävdas i ovanstående ståndpunkt, nämligen att

... policyn för system för inkluderande undervisning måste måla upp en tydlig bild av hur inkluderande undervisning kan tjäna som en utgångspunkt som kan förbättra utbildningsmöjligheterna för alla elever (ibid.).

Datainsamlingen i EASIE kan inte vara till hjälp i alla olika kvalitativa frågor rörande system för inkluderande undervisning som tas upp i ståndpunktsdokumentet. Den kan däremot ge information om "tillgång[en] till en flexibel och oavbruten följd av åtgärder och resurser" (ibid., s. 2), särskilt olika former av skolplaceringar i de olika länderna.

Viktigt att notera

De data som länderna uppgivit är de mest omfattande som för tillfället går att få tag på. Det har bekräftats att alla data överensstämmer med European Agencys fastställda operationella definitioner av officiellt konstaterat behov av särskilt stöd och med placeringsriktvärdet på 80 procent av skoltiden eller överenskomna motsvarigheter. Länderna har inte gett uttryck för något behov av att ändra dessa definitioner eller sättet som data samlas in på i enlighet med dem. Alla data har tagits fram av nationella dataexperter och sedan kontrollerats och godkänts av företrädarna för European Agencys medlemsländer. Alla databeräkningar, som redovisas i de landsövergripande rapporterna, har kontrollerats och godkänts både av dataexperterna och företrädarna för European Agencys medlemsländer.

Det finns dock vissa brister i datauppsättningarna som måste noteras. Nedan redovisas ett antal problempunkter relaterade till metod och/eller arbetssätt som framkommit under datainsamlingsarbetets gång och som bör hållas i åtanke vid läsningen av denna rapport.

Hur många länder som uppgivit data för de olika indikatorerna varierar inom och mellan datauppsättningarna. Det innebär att antalet länder som ingår i beräkningarna för de olika

indikatorerna är olika. Det går därför inte att göra några tillförlitliga jämförelser mellan indikatorerna. I denna rapport redovisas resultaten främst enskilt för de olika indikatorerna var för sig.

I alla länders uppgifter fattas data, bland annat om placering av elever med behov av särskilt stöd och uppdelningar efter könstillhörighet. På vissa frågor har vissa länder uppgett noll (0) fast det i många fall hade varit mer lämpligt att ange att inga data finns (M = missing, saknas). För databeräkningarna i de landsövergripande rapporterna har de flesta nollsvaren i samråd med de berörda länderna ändrats så att svaret i stället är att uppgifter saknas.

Det är stor skillnad i hur stor påverkan olika länder har på genomsnitten för indikatorerna. Länder med större befolkning har betydligt större påverkan på genomsnitten än länder med liten befolkning. Slutsatser utifrån genomsnitten måste därför dras med försiktighet.

KÄLLFÖRTECKNING

European Agency for Development in Special Needs Education, 2009. *Special Needs Education Country Data 2008 [specialpedagogiska data från olika länder 2008]*. (A. Watkins, red.). Odense, Danmark. www.european-agency.org/resources/publications/special-needs-education-country-data-2008 (senast hämtad oktober 2018)

European Agency for Development in Special Needs Education, 2010. *Special Needs Education Country Data 2010 [specialpedagogiska data från olika länder 2010]*. (A. Watkins, red.). Odense, Danmark. www.european-agency.org/resources/publications/special-needs-education-country-data-2010 (senast hämtad oktober 2018)

European Agency for Development in Special Needs Education, 2012. *Special Needs Education Country Data 2012 [specialpedagogiska data från olika länder 2012]*. (A. Lénárt och A. Watkins, red.). Odense, Danmark. www.european-agency.org/resources/publications/special-needs-education-country-data-2012 (senast hämtad oktober 2018)

European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2015. *European Agency's ståndpunkt angående system för inkluderande undervisning*. www.european-agency.org/resources/publications/agency-position-inclusive-education-systems-flyer (senast hämtad oktober 2018)

European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2016. *European Agency Statistics on Inclusive Education (EASIE): Methodology Report [European Agency's statistik om inkluderande undervisning (EASIE): rapport om metoderna]*. (A. Watkins, S. Ebersold och A. Lénárt, red.). Odense, Danmark. www.european-agency.org/data/methodology-report (senast hämtad oktober 2018)

European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2017. *European Agency Statistics on Inclusive Education: 2014 Dataset Cross-Country Report [European Agency's statistik om inkluderande undervisning: landsövergripande rapport från 2014 års datauppsättning]*. (J. Ramberg, A. Lénárt och A. Watkins, red.). Odense, Danmark. www.european-agency.org/resources/publications/european-agency-statistics-inclusive-education-2014-dataset-cross-country (senast hämtad oktober 2018)

European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2018a. *European Agency Statistics on Inclusive Education: 2016 Dataset Cross-Country Report [European Agency's statistik om inkluderande undervisning: landsövergripande rapport från 2016 års datauppsättning]*. (J. Ramberg, A. Lénárt och A. Watkins, red.). Odense, Danmark. www.european-agency.org/resources/publications/european-agency-statistics-inclusive-education-2016-dataset-cross-country (senast hämtad oktober 2018)

European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2018b. *European Agency Statistics on Inclusive Education: Methodology Report – Updated 2018 [European Agency's statistik om inkluderande undervisning: rapport om metoderna – uppdaterad 2018]*. (A. Lénárt, J. Ramberg och A. Watkins, red.). Odense, Danmark

European Agency for Special Needs and Inclusive Education, inget datum-a. *Data web area [Data (webbsidor)]*. www.european-agency.org/data (senast hämtad oktober 2018)

European Agency for Special Needs and Inclusive Education, inget datum-b. *List of data experts [lista över dataexperter]*. www.european-agency.org/data/list-data-experts (senast hämtad oktober 2018)

European Agency for Special Needs and Inclusive Education, inget datum-c. *Data tables and background information [datatabeller och bakgrundsinformation]*. www.european-agency.org/data/data-tables-background-information (senast hämtad oktober 2018)

Europeiska unionens publikationsbyrå, 2016. *Europeiskt utbildningssamarbete (Utbildning 2020)*. Luxemburg: Publikationsbyrån. eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aef0016 (senast hämtad oktober 2018)

Förenta nationerna, 1989. *Konventionen om barnets rättigheter*. www.regeringen.se/49d199/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/barnets-rattigheter/konventionen-om-barnets-rattigheter-svenska-2018.pdf (senast hämtad oktober 2018)

Förenta nationerna, 2006. *Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*. www.regeringen.se/4ae1cb/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/funktionshinder/konvention-om-rattigheter-for-personer-med-funktionsnedsattning.pdf (senast hämtad oktober 2018)

Unescos institut för statistik, 2012. *International Standard Classification of Education (ISCED) 2011 [internationell typklassificering av utbildning (ISCED) 2011]*. Montreal: UNESCO Institute for Statistics. uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf (senast hämtad oktober 2018)

BILAGA: INDIKATORER I EASIE FÖR 2014 OCH 2016

1. Andel elever i ordinarie utbildning av totalt antal skolelever

Indikator 1.1: elever i ordinarie utbildning (%)

Indikator 1.2: elever i inkluderande utbildning (%)

2. Åldersgrupper

Indikator 2.1: nioåringar i ordinarie utbildning (%)

Indikator 2.2: femtonåringar i ordinarie utbildning (%)

Indikator 2.3: nioåringar i inkluderande utbildning (%)

Indikator 2.4: femtonåringar i inkluderande utbildning (%)

3. Elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd

3a. Konstaterat stödbehov

Indikator 3a.1: andel elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd av totalt antal skolelever (%)

3b. Fördelningen vad gäller placeringen av elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd i relation till totalt antal skolelever

Indikator 3b.1: andel elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd och som deltar i inkluderande undervisning av totalt antal skolelever (%)

Indikator 3b.2: andel elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd och som går i specialklasser av totalt antal skolelever (%)

Indikator 3b.3: andel elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd och som går i specialskolor av totalt antal skolelever (%)

Indikator 3b.4: andel elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd och som deltar i icke-formell utbildning av totalt antal skolelever (%)

Indikator 3b.5: andel elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd och som går i skola i helt särskilda miljöer av totalt antal skolelever (%)

3c. Fördelningen vad gäller placeringen av elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd i relation till totalt antal elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd

Indikator 3c.1: andel elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd som deltar i inkluderande undervisning (%)

Indikator 3c.2: andel elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd som går i specialklasser på vanliga skolor (%)

Indikator 3c.3: andel elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd som går på specialskolor (%)

Indikator 3c.4: andel elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd som deltar i icke-formell utbildning (%)

Indikator 3b.5: andel elever som officiellt konstaterats ha behov av särskilt stöd och som undervisas i helt särskilda miljöer av totalt antal elever med officiellt konstaterat behov av särskilt stöd (%)

Sekretariatet:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tfn: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Kontoret i Bryssel:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tfn: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org/data

